

Палкwa род. палкwала, множ. палкні—ящерица.

Памба род. памбала, множ. пумбрі—осель; марға памба—осель, гваѣа памба—ослица, памбала дэгwa—ослепокъ; памбала дѣх—ослиный выюкъ; памбала улі—ослиное сѣдло; памба адам'ілі саж hit—онъ человѣкъ глухой; памбадѣш вақаді пуні—ты сдѣлалъ глупость; памбаму'—покатый (на подобіе ослиной спины), памбаму' калһі—покатая крыша (въ противоположность плоской), памбаму' дувура—гора гребнемъ, съ двумя скатами.

Пана панав, панавсад и пр. (§ 175) внутри.

Панq множ. пунqрі—стадо, стая, толпа, мазала панq—стадо барановъ (не очень большое), вуѣла панq—стая волковъ, кѣзрѣла панq—стая гусей, адам'уѣла панq—толпа людей, панqлізівад дуравкун hit—онъ вышелъ изъ толпы; урбіла панqлічу варх вақіра—я пришелъ съ толпою народа.

Паq паqдѣш, паqіх, паqлі—вѣрный, справедливый, паqіл зај саві hit—это правда, справедливое слово, паqдѣш агвар бәкѣм—неправосудный начальникъ; паq віур буд hitіла—за это тебѣ оплатится (обыкновенно въ значеніи: за зло будетъ тебѣ зло); діла бәнкѣ паq віха—дай плату за мою работу; паqлі әбіна вақаді пуні—очень хорошо сдѣлалъ ты.

Пар'іс дѣепр. прош. пар'імі (§ 151) взглянуть; нуні пар'іра дуврі или дувулліші—я взглянулъ на гору; діла дурбі наші пар'а—взгляни на моихъ дѣтей, т. е. позаботься о нихъ; пар'уді, род. пар'удѣ (множ. не употр.) взглядъ, урбіла пунујші пар'уді әбінафін—взглядъ на чужую жену не похваленъ; hitіла пар'уді әбіна саві—у него взглядъ хорошій, ласковый; діла кајші пар'уді вақа пуні—озаботься о моемъ домѣ.—Пар'іkwіс (д, в) (§ 153) взглядывать, смотрѣть, тујліші пар'іkwіс wаші

—приди смотрѣть на балъ; hit бар'иулі саж діші—
онъ смотритъ на меня, также: онъ смотритъ за мною;
діші бар'иуwin бу hiшкун—жди меня здѣсь.

Барк множ. буркрі—рѣка, мурбіл барк—глубокая рѣка,
сәјл барк—мелкая рѣка, діwла барк или завла барк
—дождевой потокъ; кәеркіл барк—быстрая рѣка; нуні
барк әкіра—я переправился черезъ рѣку; буралі әкі-
ра барк—я въ бродѣ переправился черезъ рѣку; кват
дәәділі әкіра барк—я переплылъ черезъ рѣку; гапті-
лічу әкіра барк—въ челнокѣ переплылъ я рѣку; hiш
баркліпир гувні дәәкіл сарі—на этой рѣкѣ много мо-
стовъ.

Паш множ. бушрі—гнилушка, галга паш вітаһулі саві—
дерево сгнило; пашлазуна саві hiш діла тім—вкусъ
этого мяса похожъ на гнилушку, т. е. безвкусенъ.

Пәв—три пәвал, пәв'иві—третій, пәјнајс—въ третьихъ,
пәвпәвли—по-три, пәвалла цапналі—втроемъ, пәјна
—трижды, wiшну пәвра—тринадцать, пәвҗалі—трид-
цать, пәвал вутә ца вутә—изъ трехъ частей одна
часть, т. е. треть; (§§ 54—58); пәммуз—треугольникъ.

Пәвілла—сколько! Пәвілла вәмсурра ну—какъ усталъ я!
Пәвілла җагвал лір hiш—какъ она хороша! Пәвілла
адам'улі шивайра нуні—сколько людей я видѣлъ!

Пәвра тоже, что пәвілла!

Пәвсур множ. пәвсурті—архалукъ, бешметъ.

Пәдур пәдурдіш—готовность, пәдуріл—готовый, пәдулли—
готово; була буллуқліс пәдуллира ну—я готовъ слу-
жить тебѣ; уркура пәдур ваца—изготовь арбу.

Пәж—святые мѣста въ Аравіи; пәжлі уқәс—пойти на бо-
гомолье; пәжліқәна, твор. пәжліқәј, род. пәжліқә-
нала, множ. пәжліқәәні—богомолецъ. Говорится так-
же һаж.

Пәҗат—нужда, бу пәҗатлірі нам—мнѣ до тебя есть надоб-

ность, арц бѣѣталі сарі нам — у меня есть надобность въ деньгахъ; бѣші бѣѣтатдіш агу діла — мнѣ до тебя нѣтъ дѣла, суніла бѣѣтат авірхукурра нуні — я кончилъ свою надобность, свое дѣло.

Бѣѣ'оан твор. бѣѣ'оай, род. бѣѣ'оа, множ. бѣѣ'оанти — скотина крупная, какъ то: быки, лошади, буйволы, ослы; бѣѣти бѣѣ'оанти сарі һішді — это хорошая скотина, бѣѣ'оантѣла вѣлѣчу ісѣженна ну — я ходилъ въ стадо скотины; бѣѣ'оан адам'ілі — человѣкъ-скотина.

Бѣѣ'ран бѣѣ'рандіш — удивленіе, бѣѣ'раніл — удивляющійся, бѣѣ'рай — удивляясь; ну бѣѣ'ран іра һітіші — я удивился ему; хвалал бѣѣ'рандіш вѣѣ'іра нуні — я очень удивился; бѣѣ'ілла бѣѣ'рай тіѡ һіт — сколько удивляясь находится онъ (всего чаще въ значеніи: какъ онъ печалится)! Діла маслі бѣѣ'ран вѣѣ'іра һіт нуні — я его удивилъ своимъ имуществомъ.

Бѣѣ'ка род. бѣѣ'ка, множ. бѣѣ'кні — шуба; муѣрѣла бѣѣ'ка — шуба изъ бараньихъ смушекъ; гурдвѣла бѣѣ'ка — лисья шуба; welһani бѣѣ'ка — тулунъ, шуба, которую опоясываютъ; хвала бѣѣ'ка — шуба просторная, въ которой укутываются; лапачі бѣѣ'ка — шуба съ копишономъ.

Бѣѣ'кім множ. бѣѣ'кімті — мудрецъ; Аллах бѣѣ'кім саж — Богъ премудръ; һар сіѣѣ'с бѣѣ'кім саж һіт — онъ во всемъ искусенъ; лѣ'варь, бѣѣ'кімлі араѡѣ'іра ну — лѣ'варь меня выѣ'чилъ; начальникъ, нушім бѣѣ'кім ілі ѡѡ'іѡ һіт — онъ къ намъ прибылъ начальникомъ; бѣѣ'кімдіш дал'ді-біѡіл саж һіт — ему начальство приличествуетъ, т. е. ему слѣдуетъ быть начальникомъ.

Бѣѣ'л твор. бѣѣ', род. бѣѣ', множ. бѣѣ'лані — характеръ, нравъ; бѣѣ'л бѣѣ'на адам'ілі — человѣкъ хорошаго нрава; бѣѣ'л ѡѡ'шл адам'ілі — вспыльчивый человѣкъ; состояніе, положеніе, һіш бѣѣ'шіѡ аѣѣ'уус ну — въ этомъ положеніи я не останусь; һіш бѣѣ'зіѡ арѣѣ'с ну — сейчасъ уйду я.

Ѓѣн уѣндіш (лїр)—сѣдина, уѣна и уѣніл—сѣдой; һїтіла муѣуллїзір уѣндіш тір—у него въ бородѣ сѣдина, віѣ уѣнвлї савї һїтіла—у него голова посѣдѣла, уѣна ѣїв —сѣдой волосъ; уѣна урчі—бѣлая лошадь.

Ѓѣн вї род. уѣнкѣ (во множ. не употреб.) работа; уѣнавї уѣнкї савї һїш—это трудная работа; уѣнкї таман вїв діла—моя работа кончена; ваїна уѣнкї ваѣадї луні—ты сдѣлалъ дурное дѣло; уѣнкїліѣѣс—работать, уѣнкїліѣѣлї саж һїт анѣлізіѣв—онъ работаетъ въ саду; уѣнкїзар, множ. уѣнкїзарті—работникъ.

Ѓѣн тѣ род. уѣнтѣла, множ. уѣнтѣвї—наукъ; уѣнтѣла калї —домъ паука, паутина; уѣнтѣлї калї вушүлї савї—наукъ тчетъ паутину.

Ѓѣр акат—старанїе, уѣракат ваѣа луні һїш анѣвуѣлїс—постарайся въ этомъ дѣлѣ; уѣїс уѣракат віѣѣл дурһїѣѣ —прилежный ребенокъ; ѣалла уѣракат лїв уѣѣ'оантес —скотина уже кормится травою.

Ѓѣр һїѣ род. уѣрһїѣ, множ. уѣрһүвї—пули; уѣрһїѣ һавѣкѣлї варһїра тупанѣ—я зарядилъ ружье пулей, тупла уѣр һїѣ—ядро, умха уѣрһїѣ—пустая пуля, т. е. граната.

Ѓѣвал см. һү.

Ѓѣвантѣ род. уѣвантѣ, множ. һүнтѣвї—скирда; уѣвантѣ вѣѣѣра вуһмѣла—я сложилъ скирду изъ сноповъ.

Ѓѣѣѣ в множ. һүѣѣврі—могила; һїт һүѣѣріһїв—его похоронили; һүѣѣріѣв—въ могилѣ; һүѣѣв вүрїс—вырыть могилу, һүѣѣв уѣан или һүѣѣвлїһїѣѣна—могильщикъ.

Ѓѣѣѣ мур һүѣѣмур даргѣа (§ 1) гамринскїй магалъ, һүѣѣмран, множ. һүѣѣмур—гамринецъ, һүѣѣмріла шї—сел. Гамры, отъ котораго получилъ названїе цѣлїй магалъ.

Ѓѣѣѣ нї род. һүѣѣннѣ, множ. һүѣѣннүвї—кольчуга, һүѣѣннї шїһѣһүллїрі һїтіѣв—кольчугу надѣлъ онъ.

Ѓѣѣѣр һї һүѣѣрһїдіш или һүѣѣрһїѣдіш—медленность, һүѣѣрһїл или һүѣѣрһїѣѣл—медленный, һүѣѣрһїлї или һүѣѣрһїѣѣлї

—медленно; *ḡwærḡwæli* *wəpu* *li* *sa* *ḡit*—онъ идетъ медленно, *ḡwærḡwæli* *iṛḡulla* *nuni*—я тугъ на ухо; *ḡanaḡa* *ḡwærḡli* *li* *sa* *ḡit*—теперь онъ усмирися; *ma* *ḡwærḡwædeḡili* *sa* *i* *wuḡu*—пастухъ на мѣстѣ насетъ барановъ, т. е. не перегоняетъ ихъ; *ḡwærḡdeḡis*—остановить.

ḡwa *ḡ* *ḡwæ* *ḡ* *ḡwæ* *ḡ* *ḡis* (§ 151), или *ḡwæḡwæḡis* (д, в) обмести, *ḡwæḡwaḡa*—вымести комнату; *aḡiṛu* *ḡwæḡwaḡa*—больного оттираи; *ḡaltar* *ḡwæḡdeḡiṛa*—я обмелъ платье. —Прод. *ḡwæḡiḡwḡis* или *ḡwæḡiḡis*.

ḡe *w* (во множ. не употреб.) весна; *ḡe* *saḡaḡw*—весна пришла, *ḡe* *aṛḡiḡwæḡ*—весна прошла; *ḡe* *ḡaḡar* *wawḡi*—весною цвѣтутъ цвѣты; *ḡalaḡe*—начало весны.

ḡi твор. *ḡili*, род. *ḡē*—кровь; *ḡeḡiliziṛaḡ* *ḡi* *ḡaḡw*—изъ раны полилась кровь; *ḡiḡiḡ*, множ. *ḡiḡiḡti*—тотъ, на которомъ лежитъ кровь, т. е. подлежащій кровомщенію; *ḡi* *ḡaṛḡis*—пролить кровь; *ḡi* *ḡuḡuṛ* *ḡiḡti* *uṛḡi*—люди однокровные.

ḡi *a* *r*—Аварія, *ḡi* *a* *ḡa* *ḡa* *ḡi* *ḡi*—аварскій языкъ; *ḡi* *a* *r* *a* *n*—хунзакецъ, *ḡi* *a* *r* *a* *n* *t*—хунзацы; *ḡuḡiḡi*—*ḡuḡiḡi* *ḡi* *a* *ḡa* *ḡa*—брови-глаза аварскіе (похвала красотѣ).

ḡi *i* *i* *ḡ* множ. *ḡi* *wuḡiḡi*—мишень, *ḡi* *wiḡiḡi* *ḡi* *tupaḡ* *i* *wḡis*—стрѣлятъ въ мишень; *ḡi* *wiḡi* *wæḡæ*—попасть въ мишень; *ḡi* *wiḡi* *ḡa* *a* *tis*—поставить мишень; *ḡi* *wiḡi* *ḡa* *i* *is*—стрѣлятъ въ цѣль.

ḡi *i* *i*—ржаніе, урчїла *ḡi* *i* *i* *i* *ḡuḡuḡa* *nuni*—я слышу ржаніе лошади; *ḡi* *i* *i* *i*—заржать, *ḡi* *i* *i* *i* *(ḡ)* *i* *ḡwḡis*—ржать.

ḡi *i* *i* твор. *ḡiḡiḡi*, род. *ḡiḡē* (во множ. не употреб.) веселіе; *ḡu* *ḡi* *ḡi* *wæḡiḡiḡi* *ḡiḡi* *ḡi* *ḡi* *ḡi*—я обрадовался твоему приходу во мнѣ; уршїліс *ḡiḡē* *wuḡala*—попойка на радости о рожденіи сына; *ḡuḡuḡa* *aḡa* *i* *ḡi*—веселый человѣкъ; *ḡuḡuḡis*—веселиться, букв. есть радость.

Пілта **Пілтадіш**—худощавость, **Пілтаал**—худощавый; **Пілтаал** **адам'лі**—худощавый человекъ; **Пілтаал** **ді'**—тощее мясо; **апірулінівбілі** **Пілтажілі**—съ тѣхъ поръ какъ ты заболѣлъ, ты похудѣлъ.

Пінда **Пінда** **мудара**—овечка, **Пінда** **Пунул**—красивая, полная женщина.

Пінтіи **Пінтіндіш**—краснота, **Пінтіна** или **Пінтініл**—красный, **Пінтіј**—красно; **урузілі** **Пінтінів** **ніт**—устыдившись, покраснѣлъ онъ; **Пінтіна** **урчі**—гнѣдая лошадь; **Пінтіна** **Пінцзуна** **рурсі**—дѣвушка, какъ красное яблоко; **Пінтіи** **мурхі**—красное золото (ласк.), **Пінтіи** **ізала**—красуха.

Пірѣ **твор.** **Пірѣј**, **род.** **Пірѣ**—полдень; **Пірѣ** **ваів**—полдень наступилъ; **Пірѣјс** или **Пірѣі** **тун** **іwhу**—въ полдень изъ пушки стрѣляютъ; **Пірѣwкіс**—полдничать; **Пірѣ** **ваараші** **Пінцзуw** **уін**—по полудня оставайся здѣсь; **Пірерхі** **аруджен**—послѣ полудня уходи.

Пірһwa **род.** **Пірһwала**, **мнж.** **Пірһwаві**—жеребець; **гwазаліші** **Пірһwa** **мурдаватіс**—случить жеребца съ кобылой.

Пірілі—днемъ; **Пірілі** **узулла**, **дуфілі** **узулла** **ну**—днемъ я работаю, а ночью сплю.

Пу **твор.** **Пуні**, **род.** **Пула**, **дат.** **Пуд**—ты (§ 42); **Пула**—твой (§ 44); **Пwал**—ты одинъ (§ 47); **Пwал** **wақаді** **Пу**—ты одинъ пришелъ.

Пулі **твор.** **Пуж**, **род.** **Пwā**, **мнж.** **Пулві**—глазъ; **Пулві** **қаңдәқіс**—закрѣсть глаза, **Пулві** **һарғдәқіс**—раскрѣсть глаза; **Пулві** **җіwаіс**—прищурить глаза; **Пулві** **інҗ** **дәқіс**—мигнуть глазами и также сдѣлать глазки; **діла** **Пулва** **шівәіра**—я видѣлъ своими глазами; **җағwаті** **Пулвар** **рурсі**—прекрасноглазая дѣвушка; **Пулөгів** **нітіла** **нітіші**—онъ его сглазилъ; **Пwā** **шала** **чарwукүј** **саві** **діла**—свѣтъ глазъ моихъ обратился назадъ, т. е. у меня ослабѣло зрѣніе; **Пулві** **шәділі** **сарі** **нітіи**—онъ носитъ очки; **наһаПулі**—зрачокъ.

Ѓурава род. *Ѓуравѣ*, множ. *Ѓурвуні*—войско, общество; хва-
 лал *Ѓурава* вучів *Ѓітіін*—онъ собралъ большое войско;
 ну *ліврі* *Ѓураваліw* (*Ѓураваліwіw*)—я былъ въ войскѣ;
акушѣла *Ѓурава*—акушинское общество; *іміулѣла* *Ѓу-*
рава—муравейникъ.

Ѓуркан—хюркилинецъ, множ. *Ѓурук*, твор. *Ѓуркіін*, род.
Ѓуркіла, дат. *Ѓуркіс*—хюркилинцы; *Ѓуркіла* *Ѓурава*—
 хюркилинское общество; *Ѓуркіла* *ші*—главный аулъ
 общества (на картѣ Оряхл); *Ѓуркіла* *міз*—хюркилин-
 скій языкъ. Существуетъ преданіе, что нѣкогда жили
 три брата: *Ѓуркан*, *Урѣукан* и *Дуѣукан*; старшій по-
 строилъ аулъ въ *Ксева*, другой въ *Удмійствѣ*, а третій
 въ *Сюргя*.

Ѓуша твор. *Ѓушаан*, род. *Ѓушіла*, дат. *Ѓушім*—вы (§ 42);
Ѓушіла—вашъ (§ 44); *Ѓушмал*—вы одни (§ 47).

I. i.

Івіс см. *ірвіс*.

Івкіс см. *авкіс*.

Івқіс (д, в), дѣепр. прош. *івқілі*, 2-е спр., умереть; *ііт* *ів-*
ців *івкілізіwад*—онъ умеръ отъ раны; *душван* *івқ*—
 да умреть врагъ!; *віқ* *вівқілі* *дімі* *вувқар*—(послов.)
 когда голова умреть, то и хвостъ умреть.—Продолж.
увқіс (д, в), буд. *увқус*, 3-е л. *увқар*—умирать; *Ѓу*
ваһанадан *увқулі* *сај* *ііт*—черезъ тебя умираетъ онъ.
 —*Вівқа*, род. *вівқа*, множ. *вівқні*—смерть, дажал *вівқ-*
ні *дів* *шілівр*—много смертей было въ аулѣ, т. е.
 смертность; *урі* *вівқа* *вів* *іітіла*—въ прошломъ году
 произошла его смерть.

Івшіс (д, в), дѣепр. прош. *івшілі*, 2-е спр., вспугнуться,
 броситься бѣжать отъ испуга; *нушіла* *Ѓурава* *івшілі*
вақів—нашъ отрядъ обратился въ бѣгство; *івшікіс*—

вспугнуть, һуні урчі вившікілі ууәһіһікіра ну—такъ какъ ты вспугнулъ лошадь, то я упалъ съ нея.—
Продолж. увһіс (д, в), буд. увһус, 3-е л. увһар—
пугаться, һузівад увһіс аһірус ну—тебя я не пугаюсь;
Һула қацалі маза дувшукулі сарі—твоей шапкой ба-
раны вспугиваются.

Iwһіс (не жһн.), дһепр. прош. іwһілі, 2-е спр. бросить, вы-
стрѣлить; нуні кәркә іwһіра һітіші—я бросалъ въ него
камнемъ; нуні іwһіра һітіс или һітіші—я выстрѣлилъ
въ него; іwһівил урһі чараһвірар—(послов.) пуценная
стрѣла не возвращается, т. е. слова не вернешь.—
Продолж. іwһіс, буд. іwһус, 3-е л. іwһу—стрѣлять,
хвала варһі іwһулі сарі—въ праздникъ стрѣляютъ.

Igwіс (д, в) дһепр. прош. іgwілі, 2-е спр., (§ 159), отглаго-
лѣніе—сжечь; калі вігwіра нуні—я сжегъ домъ; уркі
вігwів діла һіт ваһаналі—сердце у меня сгорѣло по
немъ, т. е. я сожалѣлъ о немъ; һула калі вігһі аһва-
һурра нуні—я не зналъ, что твой домъ сгорѣлъ; һіт
іgwілі івқів—онъ сгорѣвъ умеръ, т. е. онъ сгорѣлъ.—
Прод. іgwіс (д, в), дһепр. наст. ігулі, буд. ігус, 3-е л.
ігур (§ 159) жечь, сгорать; һіш һіні іgwіс діур һішді
урцул—на эту зиму жечь достаточно этихъ дровъ;
қаһ ігулі саві wajна қарав—хлѣбъ сгораеъ въ дурной
печи.

Iгіс (д, в), дһепр. наст. ігулі (ігукулі), буд. ігукус, 3-е л.
ігуку (§ 143) любить, нравиться, хотѣть; нам әһлі
ігукус діла урһі—я очень люблю своего сына; вуһар
вѣраші аруқәс вігулла нам—пова не будетъ жарко,
желаю я уйхаты; нам вігул вірквала саві һіш—это
кушанье мнѣ нравится; һіт рурсіліс һу ігікіс (ігіс)
һајурі нуні—я заставляю эту дѣвушку полюбить тебя.
—Діга, род. дігә—любовь; діла діга діһів һітіші—моя
любовь попала на нее, т. е. я въ нее влюбился; сі

дѣгара ваѣа—что и любовь сдѣлай, т. е. что хочешь, сдѣлай; ча дѣгара ваѣав—кто хочетъ, пусть придетъ. —Іган, ігані, ігул, множ. віганти—пріятель; нам ігул ваѣів дичу—мой пріятель пришелъ ко мнѣ.—Ігнава, род. ігнавала—любовникъ, дѣгнава, род. дѣгнавала—любовница, множ. въ обонхъ случаяхъ вігнанти; нѣт дѣнавзала вѣкіл вігнанти лів—у этого мужчины много любовницъ; нѣт нунвѣ вѣкіл вігнанти лів—у этой женщины много любовниковъ.

Ігіс см. агіс.

Ідваг множ. ідвагуні—пророкъ; ідвагдіш—качество пророка, ідвагдіш дітбів нѣтіс—онъ началъ пророчествовать.

Іздаг множ. іздагуні такъ называются жена или дочь или сестра Уцмія, Хана, Шамхала; іздагдіш дігулі буд—ты хочешь быть княгиней, т. е. ничего не дѣлать.

Ізіс см. ірзіс.

Ізіс (д, в), дѣепр. прош. ізулі, 1-е спр., показаться, нам ѣбізур нѣт—это мнѣ показалось хорошо, т. е. понравилось; нѣла халазіс афїрулі саж нѣт—онъ не можетъ передъ тобой (тебѣ) показаться.—Продолж. ілзіс (д, в), буд. ілзас, 3-е л. ілзан—казаться, суніс саж хвала ілзан—самъ себѣ кажется онъ великъ; варфіліс халавілзулі саві нѣла калі—къ солнцу обращенъ твой домъ (§ 132).

Ізіс буд. ізус, 3-е л. ізур—болѣть; тѣѣлімі ізулі сарі нѣтіла—ноги болятъ у него; чарх ізулі саві діла—тѣло болятъ у меня, т. е. я весь боленъ.—Ізала, твор. ізај, род. ізѣ, множ. ізлумі—болѣзнь, повѣтріе (въ значеніи болѣзни, требуетъ лів, въ знач. повѣтрія—лїр); мікіл-ла ізала тів нѣтізів—у него грудная болѣзнь; арајнїра ізајсівад ну—я выздоровѣлъ отъ болѣзни; ізајсі ібів нѣт—онъ впалъ въ болѣзнь; ізѣ ваф саж нѣт—онъ хворый человекъ (хозяинъ болѣзни).

Izic см. wazic.

Ihic (д, в), дѣпр. прош. ihuj, 3-е спр., завязать, привязать; гавлагла кар vihin—завяжи конецъ мѣшка; кулкі ihunna нуні тајні—я привязалъ вора къ столбу.—Продолж. ilhic (д, в), буд. ilhas, 3-е л. завязывать, привязывать, вел vilhulli буні діх—ты худо увязываешь въюкъ; him avbuc буні vilhas нуні—это дѣло я тебя поручаю.—Муflі vilhunna hixila нуні—я ему завязалъ ротъ, т. е. заставилъ его замолчать.

Ihic см. hic.

Ihic (д, в), дѣпр. прош. ihili, 2-е спр., попасть, ну uwefi ihira kashiwhad—я упалъ съ дома; бураваніс hалајћілі saj hit—онъ пошелъ впереди отрада; wajti qajizi ihiv hit—въ ссору попалъ онъ; принимаетъ множество надставовъ: ajhic, hajhic, sajhic, mijhic, itihic и пр.—Продолж. irhic (д, в), буд. irhus, 3-е л. irhur—попадать, мурталла hajni irhus буні ну—всегда я въ тебя нуждаюсь; har vufajshiw ца валаhлізі irhur hit—при каждой попойкѣ попадаетъ онъ въ бѣду.

Ihaec см. waehaec.

Iic (д, в), прод. ipic (д, в) см. § 162, примѣч. в п. 5.

Iic см. aic и waic.

Iwic (д, в), дѣпр. прош. ikuj, 3-е спр., употребляется въ соединеніи съ различными словами: курсікіс—уколотъ, qafikic—укусить, уммај'ікіс—поцѣловать; kwækwæwliha ikic—обняться.—Продолж. ilwic (д, в), буд. ilwas, 3-е л. ilwan; курсілкіс, qafilwic, уммај'ilwic.

Iwic см. wakic.

Iq см. hiq (§ 48).

Iqwic см. ic (§ 152).

Iqic (д, в), дѣпр. прош. iqili, 2-е спр., отдѣлать; діла маза віқіра була мазаліівад—я отдѣлилъ своихъ барановъ отъ твоихъ; урbliziw iqivil saj hit—онъ от-

личный нъ людей, отдѣляющійся отъ другихъ.—Прод. ірқіс (д, в), буд. ірқус, 3-е л. ірқу—отдѣлять; һіп дурѣј дірқу нушіла мурві—этотъ межевой знаетъ отдѣляетъ наши сѣнокосы; һулла ділла увшілла вірқуліа—твое и мое внизъ вверхъ отдѣлимъ, т. е. съ тобою посчитаемся; һупів вірқулі саві һува қаца—тебѣ пристаетъ бѣлая шапка, т. е. къ лицу.

Ікәс см. wækæс.

Ікwіс см. wækwіс.

Ікіс см. ækіс.

Іл см. һіл (§ 48).

Ілзіс см. ізіс.

Ілһwіс (д, в), дѣпр. прош. ілһуј, 3-е спр., (§ 159), зарѣзать; усубілі ілһуј сәј һіт—соннаго его зарѣзали; гула вілһwін—откормленную скотину зарѣжь; маслі ілһуна һіт нуні—я разыскалъ съ него.—Улһіс (д, в), буд. улһас, 3-е л. улһа.—Прод. рѣзать, гілі вулһулі саві һітіи—онъ рѣжетъ скотину въ прокъ.

Ілһіс см. іһіс.

Ілһіс (д, в), дѣпр. прош. ілһуј, 3-е спр., сварить, шін ділһіс—вскипятить воду; ді' вілһуј саві—мясо сварилось, вілһуніл ді'—вареное мясо.—Продолж. улһіс (д, в), буд. улһас, 3-е л. улһан (улһа)—варить; һаһалал вулһан пулав—по утрамъ варится пловь; варбілі ілһуј івқів һіт—онъ умеръ, сварившись солнцемъ, т. е. отъ лихорадки или отъ жара.

Ілқwіс (д, в), дѣпр. прош. ілқуј, 3-е спр. (§ 159) написать, нізамлізі ілқуна ну—въ нивамъ записанъ я; һітіи вілқун дічу қаҙар—онъ написалъ ко мнѣ письмо; арһәј вілқуніл һваніла—шитая шелкомъ подушка.—Продолж. луқіс, буд. луқас, 3-е л. луқа—писать, урус хат луқас нуні—я пишу русскимъ почеркомъ, т. е. по-русски; һітіи луқулі саві қаҙар—онъ пишетъ пись-

мо; мурһи лудул уста—дѣлающій золотомъ насѣченъ мастеръ.

Ілѣіс (д, в), дѣепр. прош. ілѣуж, 3-е спр., насытятся; ілѣіс қаѣ агу була—у тебя нѣтъ хлѣба, чтобы быть сытымъ; ді'ва вілѣуж саві хві—собака насытилась мясомъ; му-кілі вілѣуніа урчі—ячменемъ откормленная лошадь; халқ вілѣуж саві қадішів—народъ сытъ кадіемъ, т. е. довольно надоѣлъ онъ всѣмъ; ілѣікіс—насытитъ.—Продолж. улѣіс (д, в), буд. улѣас, 3-е л. улѣан—на-сыщаться, віштал віркѡај улѣас ну—немного пищи насыщаетъ меня; булебулѣан була—ненасытные глаза у тебя.

Ілѣас (д, в), дѣепр. прош. ілѣѡај, 3-е спр., (§ 158) вы-брить, выстричь, выбѣлить; іш варбі вілѣѡанна муѣур нуні—сегодня выбрилъ я бороду; һіш маза вілѣан—этого барана выстриги; қалі вілѣас—выбѣлить домъ, қуалі ділѣас манзіл саві һанаѣа—дома выбѣлить те-перь пора.—Продолж. луѣас; дѣепр. наст. луѣѡалі, буд. луѣас, 3-е л. луѣа (§ 158) брить, стричь, бѣлить, даллақлі луѣа діла муѣур—бородобрѣй брѣшетъ мою бо-роду; һівші луѣа нушіла маза—осенью стригутъ на-шихъ барановъ.

Ілѣас см. іѣас.

Ілѣіс см. ітіс.

Ілѣіс (д, в), дѣепр. прош. ілѣуж, 3-е спр., ощипать, ограбить; урѣѡа вілѣін—ощипай курицу; қармукуна ілѣуж сај һіт—его ограбили разбойники; оѣіла ілѣунна ну—гости раззорили меня.—Прод. лутіс, буд. лутас, 3-е л. лута (лутан)—грабить, щипать, урѣ лутул муса саві һіш—въ этомъ мѣстѣ грабятъ людей; муѣур лутан—щипчиги для выдергиванія волосъ изъ бороды, для выравниванія бороды.

Ілѣіс (д, в), дѣепр. прош. ілѣуж, 3-е спр., прочесть, далај

вілфін—свой пѣсню, аліпуні ділфунна нуні—я вучилъ азбуку, далажлівіу ілфунні лу нуні—въ пѣснѣ я упомянулъ о тебѣ; наруш ділфуж сарі—брага перебродилась.—Прод. уфіс (д, в), буд. уфус, 3-е л. уфу (уфар)—читать; ну уфулла урус мізлі—я учусь русскому языку; ну урус мізлі уфіс валас—я умѣю читать по-русски; дазва вуфулі саві—пѣтухъ кричитъ; уфані—читатель.

Ілшіс (д, в), дѣпр. прош. ілшуј, 3-е спр., накласть, барѣуви ділшін—наклади камней, вуһмі ділшін—наклади снопы; муцарі вілшіс—сложитъ стѣну; һарі вілшіс—сплестъ плетень; мура ділшіс—сметать сѣно.—Прод. лушіс, буд. лущас, 3-е л. луша (лушан)—накладывать; әбіна муцарі луша һітіін—хорошо кладется имъ стѣна, т. е. онъ хорошій каменщикъ.

Імѣіс (д, в), дѣпр. прош. імѣуллі, 1-е спр., согрѣться, нагрѣться, даі варбілі імѣурра ну—вчера мнѣ было жарко; варбаллі ну, імѣурра җаліһіу—озябнувъ, согрѣлся я передъ огнемъ; дірқа вимѣур—равнина нагрѣлась; вимѣури һунул—пылая женщина; вимѣури һарбә агав йәна вуружі—(прокл.) пусть горячая нуля попадетъ въ того, кто говоритъ ложь; шін димѣікіс—нагрѣть воду.—Прод. умѣіс (д, в), буд. умѣус, 3-е л. умѣар—согрѣваться; кә дурав умѣуллі, үіс агу—когда внѣ дома жарко, то оставаться (на воздухѣ) нельзя; шін думѣуллі сарі—вода согрѣвается.

Іміала твор. іміај, род. іміа, множ. іміулі—муравей; іміуләла қада—муравейникъ.

Імс (во множ. не употреб.) тля, моль; палтар імслі дірғуж сарі діла—мое платье стѣла тля (моль).

Імѣу імѣудіш—излишество, избытокъ, імѣул—избыточный, лишній, імѣуллі—избыточно, лишние; сіцад імѣу діқулә буд арц—сколько процентовъ получаешь ты на эти

деньги?; імѣуті арц лір діла—у меня есть лишнія
деньги; масла імѣудіші зен аѣвіду—отъ избытка иму-
щества вреда не сдѣлается; імѣулі зав діулі сарі іш
дус—слишкомъ много дождя идетъ въ нынѣшнемъ году;
нуні арц дітбіра імѣудеѣсілі—я далъ деньги въ ростъ;
імѣуѣкіс, імѣуд(в)укіс—остатся лишнимъ; нушіла уѣ-
нав імѣуѣкујрі лу—между нами ты лишній; ханаѣа
імѣуѣкујрі лу—теперь ты зазнался; імѣѡаѣѡулкан һі-
тіс—у него остатка нѣтъ, т. е. онъ все проживаетъ.

Інѣ інкіс или інѣ ѡеѣсіс (д)—мигнуть; прод. інѣіѡіс или
інѣіѣсіс—мигать; һітіін інѣѡеѣсіс нам—она мнѣ мигнула,
также: сдѣлала глазки; һітіін інѣѡеѣсірі лу или һітіін
інѣѡеѣсіс буд—онъ мигнулъ тебѣ.

Іѡала твор. іѡај, род. іѡѣ—помощь; іѡала ѡаѡа нам—помоги
мнѣ, іѡалаѡгар Іаі сѡј һіт—онъ сдѣлался безпомощ-
нымъ; іѡалашіл урчі—сильная лошадь.

Іѡѡіс (д, в), дѣепр. прош. іѡѡілі, 2-е спр., расколотъ, віѣ
віѡѡілі сани һітіла—у него расколота голова.—Прод.
іѡѡіс (не жѣн.) буд. іѡѡс, 3-е л. іѡу (іѡур)—колотъ,
рубятъ, урѡуѡ іѡѡіс—колотъ дрова.

Іѡіс см. ѡеѣсіс.

Іѡас (д, в), дѣепр. прош. іѡѡај, 3-е спр. (§ 158) украсть;
діѡѡад віѡѡан ѡѣѡа урчі—у меня украли хорошую
лошадь; куѡѡна іѡѡанна ну—я обокраденъ ворами;
лула мас віѡні аѣѡаѡурра—я не узналъ о кражѣ тво-
его имущества.—Прод. іѡѡас (д, в), дѣепр.ч. наст.
іѡѡѡалі, буд. іѡѡас, 3-е л. іѡѡан (§ 158) красть; һар
дус віѡѡа һітіла калі—каждый годъ обворовываютъ
его домъ; віѡлі маѡа діѡѡѡалі сарі—волкъ воруетъ
барановъ; һар діѡѡѡаті лір—въ аулѣ воровство; ну-
шіла міз діѡѡѡалі сѡј һітіін—онъ подслушиваетъ насъ.

Ірвіс (д, в), дѣепр. прош. ірвілі, 2-е спр., спать, діла һѡѡа
вірѡѡа—спей мнѣ рубашку; ну ірвілла іѡѡѡкалізі—я

пришить въ коври (женщины, для забавы, стараются незамѣтно пришить въ коври сидящихъ).—Прод. івіс (не мѣн.) буд. івус, 3-е л. іву (івур)—шить, палтар івулі сарі ітііа—она шьетъ платье.—Івала, твор. івај, род. івā, множ. івалумі—шовъ, івала вірқвілі саві Івекā—шуба разорвалась по шву.

Ір'wіс (д, в), дѣепр. прош. ір'wілі, 2-е спр., высохнуть, һуні вір'wілі саві—дорога высохла; wамбуллірігwa ір'wіра ну—хотя я и вымокъ, но высохъ; ізај ір'wікілі сај ііт—болѣзнь высушила его; Іава вір'wіка—высуши рубашку.—Продолж. ур'іс (д, в), буд. ур'ус, 3-е л. ур'ар—сохнуть, варбіі вақалі гванза вур'ар—на солнцѣ земля сохнетъ.

Іргwіс (д, в), дѣепр. прош. іргwілі, 1-е спр., (§ 159) завернуть; віқ віргwілі Іајсін—завернувъ голову лягъ, т. е. не безпокойся ни о чемъ; галга віргwі муралі—заверни (т. е. обверни) дерево въ сѣно.—Прод. рургіс, буд. рургас, 3-е л. рурган (рурга)—завертывать; палталлі рургарі һу нуні—платьемъ я тебя обвертываю, т. е. я тебя одѣваю съ ногъ до головы.

Ірқіс см. арқіс.

Ірғіс (д, в), дѣепр. прош. ірғуј, 3-е спр., съѣсть, пожрать; оебіла ірғуна ну—гости пожрали меня, т. е. раззорили; гаталі ді'вірғуј саві—кошка съѣла мясо; хwіліс даврі вaeqірагwa, вірғун—(посл.) сдѣлаъ я собакамъ сапогъ, она сожрала его; Іарқлі һуні вірғуј саві—рѣка разрушила дорогу; ііт һунуј вірғун ітіла віқ—эта женщина сожрала его голову, т. е. погубила его.—Продолж. уғіс (д, в), буд. уғас, 3-е л. уға—пожирать, зарғлі уғулі сај ііт—часотка пожираетъ его, т. е. онъ раззорился, въ нищетѣ; вуғаві—гангрена, антоновъ огонь.

Ірдіс (д, в), дѣепр. прош. ірділі, 2-е спр., разорваться, пал-

таллізіу ірділі сажіт—онъ въ разорванномъ платьѣ;
мура вірдіс—скосить сѣно; мучі вірдіс—выдернуть
просо (когда нельзя ни сжать, ни скосить его); вар-
гвірдіс—лопнуть; гванза варгвірділі саві—земля рас-
трескалась.—Прод. удіс (не мѣн.), буд. удус, 3-е л.
удар (уду)—разрывать, маза удіс—выщипывать бара-
новъ (вм. того, чтобы стричь), һурһур удулі саві ур-
чілі—лошадь рветъ уздечку; вуфіна удулі саві дæкі—
рана раскрылась.

Ірђіс (д, в), дѣпр. прош. ірђілі, 2-е спр., выпить; дарман
вірђілі арајһіра—выпивъ лѣкарство, я выздоровѣлъ;
нушаан ірђіра һіт—нами онъ вынися, т. е. мы за-
ставили его угостить насъ обильно виномъ.—Прод.
уђіс (д, в), буд. уђус, 3-е л. уђар—пить; чæғір ду-
ђулі сарі гурђна—грузины пьютъ вино; ванһарі вуђу-
лі саві хві—въ корытѣ пьетъ собака.—Вуђала, твор.
вуђај, род. вуђā, множ. вуђлумі—попойка.

Ірзіс (д, в), дѣпр. прош. ірзілі, 2-е спр., выдоить, маза
дірзіс—выдоить овецъ, қwæл'оан ірзів һіт урбілі—люди
выдоили его, какъ корову, т. е. обобрали его.—Прод.
ізіс (не мѣн.), буд. ізус, 3-е л. ізу—доить, ізіс қwæл
луғас һуд—дамъ тебѣ корову для удоя; ізул қwæл—
дойная корова; ванһал маза һæјна ізу—(послов.) смир-
ную овцу трижды доять.

Ірзіс (д, в), дѣпр. прош. ірзілі, 2-е спр., сжарить, сжечь
(о зернахъ, о кофе), һæнкілі ірзілі сажіт—работа
сжигаетъ его, т. е. изнуряетъ; һажланқі дірзіс—сжечь
кукурузу.—Продолж. узіс (д, в), буд. узус, 3-е л. узу
(узар)—жарить, жечь; һама дузулі сарі—конопель жа-
рится (варятъ конопляныя зерна въ меду).

Ірһіс см. іһіс.

Ірһæс см. wæһæс.

Ірһіс (д, в), дѣпр. прош. ірһілі, 2-е спр., сгнить, испор-

тяться, hīshquw ірбіра ну—здѣсь сгнилъ я, т. е. за-
жился; ді'вірбілі саві—мясо испортилось.—Прод. убіс
(д, в), буд. убіус, 3-е л. убіар—гнить, портиться, hīsh
діw вубікус нуні—это слово я буду гноить, т. е. со-
храню въ ненарушимой тайнѣ; вубіwа гwæb—запахъ
гнили; івдівіл убіар—мертвый предается гніенію.

Іріс (д, в) см. §§ 96—115.

Ірkwіс (д, в), дѣепр. прош. ірkwj, 3-е спр., съѣсть, qaf
віркунна нуні—я съѣлъ хлѣбъ; адам'улі вукута ірkwj
сај hīt—онъ съѣденъ былъ людьми; віркwіс æfina
саві hīsh—это годится въ пищу.—Прод. укис (д, в),
буд. укас, 3-е л. укар (ука)—ѣсть, har варбі начам
укас ну—каждый день разъ ѣмъ я; вукул ді'—съѣдо-
мое мясо; адам'улі вукуті—людоѣды; зудѣть, k̄wæni
вукулі саві діла—носъ у меня зудитъ; вузні—зудъ;
віркwала, множ. вірклумі—яство.

Ірkwіс (д, в), дѣепр. прош. ірkwілі, 2-е спр., облупить; гід-
гарі віркwа—облупи яйцо, шірші віркwіс—чеснокъ
(или лукъ) облупить, діркwівіл hунул—видная, гладкая
женщина.—Прод. іркwіс (д, в), дѣепр. наст. іркүлі,
буд. іркүс, 3-е л. ірку (іркүр), § 159, лупить; іркүлі
укін hінцава—облупливая ѣшь яблоки.

Ірқіс (д, в), дѣепр. прош. ірқілі, 2-е спр., погнать; аулак-
ліші вірқіра урчі—я погналъ лошадь по стени.—Прод.
урқіс (д, в), буд. урқус, 3-е л. урқу—гнать, wajti
урбі шавад дура вурқулла нушаан—дурныхъ людей
мы прогоняемъ изъ аула.

Ірқіс см. іқіс.

Іркæј твор. іркæјлі, род. іркæјла, множ. іркæјті—ворота;
іркæјлі waki нушачу—приди къ намъ черезъ ворота;
іркæј авкіс—отворить ворота; іркæј qæc hадæqіс—
запереть ворота.

Іркіс см. аркіс.

Ir kic (д, в), дѣепр. прош. irkili, 2-е спр., уродиться, рас-
плодиться; анкі діркілі сарі—пшеница хорошо уроди-
лась; галга віркілі саві wawna—дерево покрылось цвѣ-
тами; ъу ав'оан іркаві—(привѣтствіе) да разцвѣте-
ты, какъ садъ; hitiла тухум вірків—его родъ размно-
жился.—Прод. ukic (д, в), буд. ukac, 3-е л. укар—
плодиться; бідіі дукулі сарі іш дус—въ нынѣшнемъ
году уродились плоды; діркні (во множ. не употреб.)
урожай.—Сосать, дурѣwæ укулі саж мамалі—ребенокъ
сосетъ грудь.

Ir kæc (д, в), дѣепр. прош. irkwælli (§ 158) выучить, укро-
тить, выдрессировать; дурѣwæ унѣлі ірѣæ—воспитаѣ
хорошо сына; вірѣwæріл сіпва—ручной медвѣдь; вір-
ѣwæріл урчі—выдрессированная лошадь.—Прод. рур-
ѣæc, дѣепр. наст. рурѣwæлі, буд. рурѣæc, 3-е л. рур-
ѣæ—выучивать, укрощать, дрессировать; кәрчіга рур-
ѣwæлі саві hitiin—онъ дрессируетъ ястребовъ.

Ir qwic (д, в), дѣепр. прош. irqwili, 2-е спр., разорваться
по шву, распороться; ъу irqwilli палталлізіw—у тебя
платье разорвано; hitiin вірqwiv діла суѣван—онъ
распоролъ мою черкеску; вірqwikic вітбіра қаңа—я
отдалъ распоротъ шапку.—Прод. irqwic (не мѣн.),
дѣепр. наст. irquлі, буд. irqus, 3-е л. irqur (irqu),
§ 159; кәҗаллі вірқивіл палтар. җәwлі irqur—(погов.)
персіяниномъ сшитое платье скоро порется.

Ir Һac см. wærҺac.

Ir Һac (д, в), дѣепр. прош. irҺali, 2-е спр., (§ 144) обма-
нуть, урҺлі ірҺара ну—люди обманули меня; говорится
также: ірҺаҺергіс, урҺлі ірҺаҺергіра ну—люди обма-
нули меня; ірҺаҺергні саві hіш—это обманъ.—Прод.
ірҺac (д, в), дѣепр. наст. ірҺwали, буд. ірҺwac, 3-е л.
ірҺwar (ірҺwa), (§ 158), обманывать; тоже значеніе:
ірҺаҺаргіс, дірҺаҺадургіс, вірҺаҺавургіс, буд. ірҺаҺар-

гус, 3-е л. ірѣаѣаргу; нар адам'іј ірѣвалла ну—каждый человекъ обманываетъ меня.

Іртіс (д, в), дѣепр. прош. іртілі, 2-е спр., сгуститься; нідіртілі сарі—молоко сгустилось; урқілімі німі віртілі саві—на сердцѣ желчь сгустилась (по мѣѣнію туземцевъ причина лихорадки).—Прод. утіс (не мѣѣн.), буд. утус, 3-е л. утар—густѣть, супіјші мі' утулі саві—на усахъ ледъ густѣть; анқруві утулі сарі—пшеница густа.

Іртіс см. артіс.

Іртіс см. ітіс.

Ірх (во множ. не употреб.) вѣра, довѣріе; ірх вѣрілі, ламарт мавіқуд—сдѣлавъ довѣрчивымъ, вѣроломства не дѣлай; дічу ірхлі сажіт—онъ во мнѣ довѣрчивъ; һуші ірхні агу діла—я тебѣ не довѣряю.—Ірхіс (д, в), буд. ірхус, 3-е л. ірхур—довѣрять; һінш сіқажс ірхус һуші ну—въ этомъ дѣлѣ я тебѣ довѣряю.—Ірхаліс (д, в), дѣепр. прош. ірхалһулі, 1-е спр., повѣрять, һуні ізіјші ірхалһурра—я повѣрилъ сказанному тобою.—Прод. ірхаліс—вѣрять (болѣе обширное значеніе, чѣмъ ірхіс); Аллаһліші ірхалһулла ну—я вѣрю въ Бога.

Ірхвіс (д, в), дѣепр. прош. ірхулі, 1-е спр., (§ 159), изготавиться; ну ірхуліра арһәлі—я изготавился въ дорогу.—Прод. урхіс (д, в), буд. урхус, 3-е л. урхар—изготавляется; нар варһі урхар һіт, дурәһулкаң—каждый день изготавляется онъ, но не выходитъ; вурхул арц—хорошаго качества монета.

Ірціс см. іціс.

Ірціс (д, в), дѣепр. прош. ірцілі, 2-е спр., спастись, ваяна валаһлізівад ірціра—я спасся отъ большаго несчастія, ірцілі аріқwәен қулки—спасся воръ, т. е. убѣжалъ; нуни ірцікіра һіт һарқлізівад—я спасъ его изъ рѣки.

—Прод. уціс (не мѣн.), буд. уцус, 3-е л. уцар—спасаться; суніла һамулта уцулі саві гурда—своими хитростями спасается лисица; садақалі валаһлізівад уцуку—милостыня спасаетъ отъ несчастія.

Ірціс (д, в), дѣпр. прош. ірцілі, 2-е спр., вымыть; һава вірца—вымой рубашку; дішівіл һажів вірца—смой (сними) съ меня находящійся на мнѣ грѣхъ.—Прод. іціс (не мѣн.), буд. іцус, 3-е л. іцу—омывать, вымывать; палтар іціс сапун аса—купи мыло, чтобы мыть одежду; вуһаріл манзіј урчі іцус—въ жаркое время мою (или кунаю) я лошадь.

Ірґіс см. іґіс.

Ірґіс (д, в), дѣпр. прош. ірґілі, 2-е спр., изжарить, завш вірґа һуні—изжарь рыбу; вірґівіл ді—жареное мясо; вірґівіл аяґвуґ—конченное совсѣмъ дѣло.—Прод. уґіс (д, в), буд. уґус, 3-е л. уґу (уґар)—жарить; һірејс вуґар һіш қаґ—къ полудню будетъ жариться этотъ хлѣбъ, т. е. испечется; діла урґі мавуґуд һуні—не огорчай меня.

Іршіс (д, в), дѣпр. прош. іршілі, 2-е спр., выткать; Шамахілів віршівів дарај—вытканная въ Шемахѣ шелковая матерія; суґван віршіс—выткать сукно.—Прод. ушіс (д, в), буд. ушус, 3-е л. ушу (ушар)—ткать, дум вушулі саві һітіін—она тчетъ коверъ, дум вушул уста—дѣлатель или дѣлательница ковровъ.

Іршіс (д, в), дѣпр. прош. іршілі—сжать, выжать (о хлѣбѣ), ца аяґі віршіра іш варґі—одно пшеничное поле выжалъ я сегодня.—Прод. іршіс (не мѣн.), буд. іршус, 3-е л. іршу (іршур)—жать, іш варґі іршулі һал'унна ну—сегодняшній день жалъ я.

Іс діс, віс—сдѣлаться, прод. іріс (д, в). См. §§ 76—128.

Іс—сказать, прод. іґwіс (д, в). См. §§ 150—153.

Ісваһі ісваһідіш (лів и лір), ісваһі, ісваһілі—молодецъ, вра-

савець, красавица, ісваһі рурсі—красивая дѣвушка, ісваһі урчі—статный конь; ісваһідіш лів (лір) һіл палталлізів (р) это платье хорошо сидитъ; віревајс ісваһі сај һіт—онъ разборчивъ въ пищѣ.

Ісіс см. асіс.

Ісіс (д, в), дѣпр. наст. ісулі, буд. ісус, 3-е л. ісур—плакать, бев усул, һінілі ісур—(посл.) кто спитъ весною, плачетъ зимою; узіліс һіларад дісулі сарі һіт рурсі—эта дѣвушка плачетъ по братѣ; уркі вісулі саві діла һу ваһанадан—сердце плачетъ мое по тебѣ, т. е. жалѣю тебя; ісіһајіс—заплакать, начать плакать, һіш хаваліші дісіһадів һіт—при этомъ извѣстн заплакала она.

Іт см. һіт (§ 48).

Ітаһіс (д, в) сдѣлаться, превратиться.—Прод. ітаһіс (д, в). См. §§ 116—121.

Ітаіс дітаіс, вітаіс, дѣпр. прош. ітаілі, 2-е спр., достигнуть; kajbі ітаіра ну—я достигъ дома; цадаһі палтар дус дітаів һітіла—одного платья достаеъ ему на годъ.—Прод. ітііс, дітііс, вітііс, буд. ітіус, 3-е л. ітіур—достигать, па варбілі ітіус һітқу ну—въ одинъ день достигаю я такого-то мѣста; тудуні дітіул унна—слюня попадающій сосѣдъ, т. е. столь близкій, что, плюнувъ, можно попасть въ него.

Ітаһіс см. ітаһіс.

Ітаһіс (д, в), дѣпр. прош. ітаһуј, 3-е спр., (§ 159) застегнуть.—Прод. ітуһіс, буд. ітуһас, 3-е л. ітуһан.

Ітәкәс дітәкәс, вітәкәс, дѣпр. прош. ітәкәлі, 2-е спр., (§ 144) вбить, вколотить; һәрда вітәкәс муцаллізі—гвоздь вбей въ стѣну; туп вітәкәсра нуні—мачъ ударилъ, т. е. отбилъ я.—Прод. ітікәс (д, в), буд. ітікәс, 3-е л. ітікәср (§ 158) вбивать, вколачивать;

кæфѣдуні дітїкæв дуғілі—на ночь заложн жердн (т. е. дверные запоры).

Ітæкіс (д, в), дѣпр. прош. ітæкілі, 2-е спр., пропасть, урчі
вітæків діла—лошадь моя пропала; ітæкі діла балавад
—пропади ты съ глазъ моихъ; хвалал вітæкні һавібів
нам—у меня случилась большая пропаша.—Продолж.
ітїкіс (д, в), буд. ітїкус, 3-е л. ітїкур—пропадать,
бірілі ітїкур, дуғілі вапшар—въ полдень пропадающій,
ночью приходитъ; waḥ івқалі, мас вітæкур—когда
хозяинъ умретъ, то имущество пропадаетъ.

Ітһіс (д, в) отдать (§ 154), нуні вітһіра һітїс шівла—я
отдалъ ему долгъ.—Прод. ітлуғіс (д, в) отдавать (§ 155);
урһіліс ітлуғіс арцагу діла—денегъ нѣтъ у меня, чтобы
давать народу.

Ітііс см. ітаіс.

Ітііс (д, в), дѣпр. прош. ітіілі, 2-е спр., войти во-внутрь;
һінкі ітііра ну—я вошелъ въ пещеру; гамані ітііра
ну—я сѣлъ на корабль; улқавіт ітіілі сај һіт—изъ
окна высунулся онъ; вурхліүтііра ну—я вошелъ подъ
навѣсъ.—Прод. ітір'іс (д, в), буд. ітір'ус, 3-е л. ітір'-
ур—входитъ во внутрь; һæжні вітір'улі саві гамані—
богомольцы садятся на корабль.

Ітііс (д, в), дѣпр. прош. ітіілі, 2-е спр., наставить на
платъе; діқва вітіа—наставъ заплату.—Прод. ітір'іс
(д, в).

Ітїкæс см. ітæкæс.

Ітіл множ. ітілтї—другой; ітіл узї æһна сај була—другой
братъ твой хорошъ есть; ітіл куліw [сај һіт—онъ въ
другой комнатѣ.

Ітілсїс см. ітісїс.

Ітіс (д, в), дѣпр. прош. ітілі, 2-е спр., поколотить, дур-
һвæ ітіра нуні—я поколотилъ ребенка; ді'ві діта һуні
—избей мясо, изрубн мясо.—Прод. ітіс (не мѣн.), буд.

ігус, 3-е л. ігу (ітур)—колотить; уцілі кулі ітулі саж—вора колотять, когда попадется; чалтуе ітіс—моло-
титъ чалтыкъ.

Ітісіс (д, в), дѣепр. прош. ітісуј, 3-е спр., растянуться; анѣані ітісуј саж іті—онъ растянулся у камина; ур-
білчу ітісуј маууд—между чужими людьми не зажа-
вайся.—Прод. ітілсіс (д, в), буд. ітілсас, 3-е л. ітіл-
сан—растягиваться, располагаться; гам'а һунујчу ітіл-
сулі саж іті—у вдовушкѣ расположился онъ, т. е.
ухаживаетъ за ней; урһва шівітілсулі саві муқані—
курица садится на яйца.

Ітлуііс см. ітііс.

Ітукіс (д, в), дѣепр. прош. ітукуј, 3-е спр., броситься впе-
редъ, ітукінну ҃а сатха—бросься, принеси огонь, т. е.
побѣги за огнемъ; урһ арқуәбілі нура ітукунна—
когда народъ пошелъ, то и я бросился; ҃ин҃҃ал вітукун
һітізі—кинжалъ пронзилъ его насквозь;—прод. ітулкіс,
буд. ітулкас, 3-е л. ітулкан; һәәрһә абвітулкан мірһ-
лізі—пуля не пробиваетъ желѣза.

Ітақіс (д, в), дѣепр. прош. ітақілі, 2-е спр., отодвинуть
вверхъ, чәтір вітақіра лагвәһ—палатку я отодвинулъ
вверхъ; дуврі вітақіка урчі—отодвинь лошадей въ гору.
—Прод. ітајкіс, д(в)ітајкіс, буд. ітајқус, 3-е л. ітајқур
(ітајқу)—отодвигать вверхъ; ву҃ар вәлі лагвәһ ітајқус
—когда жарко, то я отодвигаюсь вверхъ.

Ітһақіс (д, в), дѣепр. прош. ітһақілі, 2-е спр., отодвинуть
внизъ; чәтір вітһақіра һатһалвәһ—палатку я отодви-
нулъ внизъ; взвѣситъ, һіш һап вітһақа—взвѣсь этотъ
мѣшокъ.—Прод. ітһајкіс (д, в), буд. ітһајқус, 3-е л.
ітһајқур (ітһајқу).

Ітіс (д, в), дѣепр. прош. ітілі, 2-е спр., опротивѣть; һунујс
ітілі саж іті—онъ опротивѣлъ женѣ; һіш вірквала
вітілі саві нам—это кушанье мнѣ опротивѣло.—Прод.

іртіс (д, в), буд. іртус, 3-е л. іртур; waк зај іқwадлі, урбіліс діртур—много словъ если сказываешь, то они людямъ надобѣдаютъ.

Ітїс (д, в), дѣспр. прош. ітуј, 3-е спр., извлечь; һіш һіті-
віад ітунна нуні—я это у него выпросилъ; хајір ур-
ѓав вітунна була арцлі—я извлеку пользу изъ твоихъ
денегъ; һақлу вітуј саві һітіла—онъ глупо поступаетъ.
—Прод. ілтїс (д, в), буд. ілтас, 3-е л. ілтан (ілта)—
извлекать; мурт waқалла па сіѓал ілта һітіи діла—
когда только придетъ, что-нибудь вытянетъ, выманитъ
у меня.

Іх см. һіх (§ 48).

Іхіс см. хіс (§ 154).

Іціс (д, в), дѣспр. прош. іцілі, 2-е спр., продать; шwам
ёурушліс віців һітіи нам вуѓа—за пять рублей про-
далъ онъ мнѣ бычка; дурѓалі віціра діла урчі—дешево
продалъ я свою лошадь.—Прод. ірціс (д, в), буд. ірцус,
3-е л. ірцу (ірцур)—продавать, дурќалі дірцу һітіи
ѓаенќі—дорого продаетъ онъ красный товаръ.

Іціс см. ірціс.

Іѓїс (д, в), дѣспр. прош. іѓїлі—наполнить; шїј віѓїлі саві
гаѓїн—наполненъ кувшинъ водою; анѓїлі віѓа һіш
гаwлаг—наполни пшеницей этотъ мѣшокъ; діла warг
іѓїлла дардлі—моя внутренность полна горя, т. е. я
огорченъ.—Прод. ірѓїс (д, в), буд. ірѓус, 3-е л. ірѓур
—наполняться; туwтра вірѓулі саві калі—комната на-
полняется мухами; чартѓлі іѓїра ну—грязью замарал-
ся я.

Іѓїс см. waѓїс.

Іш см. һіш (§ 48).

Ішкѣс (д, в), дѣспр. прош. ішкѣлі, 2-е спр., (§ 144), со-
скоблеть; чарт дішкѣ—соскобли грязь, дірк вішкѣра
нуні—конюшню вычистилъ я; гаталі наёй вішкѣв һі-